

КИР БУЛИЧОВ СНЕЖАНКА

Част 0 от „Доктор Павлиш“

Превод от руски: Лиляна Георгиева, 1975

chitanka.info

Само веднъж съм виждал как загива кораб. Някои хора никога не са виждали това.

То не е страшно, защото човек не успява да се пренесе мислено там и да изпита всичко така, сякаш това са негови собствени усещания. Наблюдавахме от мостика как чуждите космонавти се опитват да кацнат на мъничката планета. И като че ли всичко вървеше добре. Но скоростта все пак се оказа твърде голяма.

Корабът докосна дъното на полегатата падина и вместо да спре, продължи да се движи, сякаш искаше да се вреже в камъка. Но каменното ложе не поддаде под натиска на метала и корабът започна да се разлива като капка, паднала върху стъкло. Движението му ставаше все по-бавно, само различни парчета от него като дребни пръски плавно и беззвучно се отделяха от основната маса на кораба, отхвъркваха като черни точки над долината и търсеха удобно място, където да легнат и да замрат. После това безкрайно движение, което продължи около минута, спря. Корабът бе мъртъв и едва сега съзнанието ми със закъснение си припомни грохота на рушащите се преградни стени, воплите на разкъсвания метал, воя на въздуха, който замръзваше на кристалчета по стените. Съществата, които допреди малко са били там, навярно са чули само началото на тази звукова какофония.

На екрана се виждаше многократно увеличено счупено черно яйце и протеклият замръзнал белтък го опасваше на причудливи ивици.

— Край — каза някой.

Бяхме хванали сигнала им за бедствие и за малко щяхме да успеем да им окажем помощ. А видяхме гибелта им.

Отблизо, след като кацнахме с катера и отидохме до долината, зрелището придоби внушителност и трагизъм, идващи от това, че човек вече можеше да си представи, че всичко се е случило със самия него. Черните точки се превърнаха в късове метал, големи колкото волейболно игрище, частите от двигателите, дюзите и парчетата от спирачните колони приличаха на натрошени играчки за някакъв гигант. Сякаш когато корабът се бе блъснал в скалите и се бе разпукал, нечия лапа се бе мушнала вътре и го бе изтърбушила.

На около петдесет метра от кораба намерихме едно момиче. Беше облечено в скафандър — всички те с изключение на капитана и

дежурните бяха успели да облекат скафандрите си. Момичето, изглежда, е било близо до някой от люковете, избити при удара. Изхвъркнало бе от кораба, както излита мехурче въздух от чаша с минерална вода. Това, че бе останало живо, бе фантастична случайност — от онези, които непрекъснато се повтарят от момента, когато човек за пръв път се е издигнал във въздуха. Хората са падали от самолет на височина пет километра и са се изхитрили да паднат върху някой заснежен стръмен склон или върху борове, за да се отърват само с драскотини и синини.

Донесохме девойката на катера — тя бе в състояние на шок и доктор Стрешни не ми позволи да ѝ сваля шлема, макар че всеки от нас разбираше, че ако не ѝ окажем помощ, тя може да умре. Докторът бе прав. Ние не знаехме какъв е съставът на тяхната атмосфера, не знаем и какви смъртоносни за нас и безвредни за самата нея вируси живеят по белите ѝ, блестящи, късо подстригани коси.

Тук би трябвало да разкажа как изглеждаше девойката и защо опасенията на доктора ми се сториха, пък и не само на мене, преувеличени и дори несериозни. Ние сме свикнали да свързваме опасностите със същества, неприятни за погледа ни. Още през двадесети век един психолог твърдял, че е намерил надеждно средство да изпита космонавтите, които заминават за далечни планети. Трябвало само да им зададат въпроса, какво ще правят, ако срещнат отвратителен шестметров паяк. Първата, инстинктивна реакция на подложените на изследване хора била да извадят бластера и да изстрелят в паяка целия заряд. А паякът би могъл да се окаже търсец уединение местен поет, който заема поста постоянен секретар на доброволното дружество за защита на малките птички и щурците.

Да очакваме някаква клопка от страна на слабичкото девойче с дълги мигли, които хвърляха сянка върху бледите му нежни бузи, и с лице, което караше всеки от нас да изпитва непреодолимо желание да види цвета на очите му, да очакваме от това девойче някаква клопка, та дори и под формата на вируси, някак си не бе по мъжки.

Никой не каза това гласно, не го казах и аз, но струва ми се, че доктор Стрешни се чувствуваше подлец на дребно, чиновник, който заради буквата на инструкцията измъчва безпомощен посетител.

Не видях как докторът дезинфекцира микроскопичните сонди, за да ги вкара през тъканта на скафандъра и да вземе проби от въздуха.

Не знаех и какъв резултат са дали изследванията му, защото отидохме отново на кораба, за да влезем вътре с надежда пак да се натъкнем на чудо — още някой, който е останал жив. Работата ни бе безсмислена — едно от онези безсмислени действия, които не можеш да изоставиш, преди да си ги довел докрай.

— Лоша работа — каза докторът. Чухме думите му, докато се опитвахме да се покатерим в кораба. Това съвсем не бе лесно, защото смачканата му стена бе надвиснала над нас като футболна топка над мухи.

— Какво й е? — попитах.

— Още е жива — отвърна докторът. — Но с нищо не можем да й помогнем. Тя е Снежанка.

Нашият доктор има склонност към поетичните сравнения, но макар те да са прозрачни, не винаги са разбираеми за непосветените.

— Свикнали сме — продължи докторът и въпреки че гласът му звучеше в ушниците така, сякаш говореше само с мене, знаех, че се обръща най-вече към хората, които бяха наоколо му в каютата на катера, — свикнали сме с това, че основа на живота е водата. А при нея амонякът изпълнява тази функция.

Не схванах веднага смисъла на думите му. Останалите също.

— При нормално земно налягане — каза докторът — амонякът кипи при минус 33 и замръзва при минус 78 градуса.

Едва сега разбрахме всичко.

И понеже ушниците замлъкнаха, представих си как гледат девойката, станала за тях фантом, който може да се превърне в облак пара, стига само да снемат шлема й...

Щурманът Бауер разсъждаваше гласно, демонстрирайки ерудицията си в съвсем неподходящ момент:

— Това може да се предскаже теоретично. Атомното тегло на молекулата на амоняка е 17, а на водата — 18. Топлинният им капацитет е почти един и същ. Амонякът, както и водата, лесно губи водородния си йон. С една дума, той е универсален разтворител.

Винаги съм завиждал на хората, които нямат нужда от справочници, за да те отрупат със сведения, които никога не влизат в работа. Или почти никога.

— Но при ниски температури амонячните белтъци ще бъдат прекалено устойчиви — възрази му докторът, сякаш девойката беше

само теоретично допускане, модел, роден от фантазията на Глеб Бауер.
Никой не му отговори.

Час и половина се скитахме из различните отсеци на изпотрошения кораб, докато най-после намерихме невредими балоните с амонячна смес. Това чудо бе много по-малко от онова, което се бе случило преди него.

* * *

Отбих се в болницата, както винаги след смяната. Миришеше силно на амоняк. И изобщо целият ни кораб се бе вмирисал на амоняк. Безсмислено бе да се борим с изтичането му.

Докторът сухо покашляше. Беше седнал пред дълга редица колби, епруветки и балони. От някои от тях излизаха маркучи и тръби и изчезваха в преградната стена. Над илюминатора се чернееше малкият, зърнест кръг на електронния преводач.

— Спи ли? — попитах.

— Не, вече пита къде си — отвърна докторът. Гласът му бе глух и свадлив. Долната част на лицето му бе скрита зад филтъра за дишане. Всеки ден докторът трябваше да разрешава по няколко неразрешими проблеми, свързани с храненето, лечението и психотерапията на пациентката си, и свадливостта му се подсилваше от преизпълнителната го гордост, че летим вече трета седмица, а Снежанка все още е жива и здрава. Само че тя страшно скучаеше.

Усетих, че очите ме засмъдяха. Гърлото ми дращеше. Можех и аз да си измайсторя някакъв филтър, но ми се струваше, че това би могло да се изтълкува като гнусливост. Ако бях на мястото на Снежанка, щеше да ми е неприятно, ако домакините слагат противогаз, когато се доближават до мене.

Лицето на Снежанка се появи в илюминатора като старинен портрет в овална рамка.

— Стравей — каза тя.

После включи електронния преводач, защото с това се изчерпа почти целият ѝ речников запас. Тя чувствуваше кога ми се иска да чуя гласа ѝ, истинския ѝ глас. Затова преди да прибегне до преводача, ми казваше по нещо без него.

— С какво се занимаваш? — попитах. Звуковата изолация бе непълна и аз чух как зад стената се разнесе цвърчене. Устните ѝ помръднаха и преводачът ми отговори с няколко секунди закъснение, а аз през това време се любувах на лицето ѝ и на движението на зениците ѝ, които променяха цвета си като морето през ветровит облачен ден.

— Спомням си какво ме учеше майка ми — отвърна Снежанка със студения, бездушен глас на преводача. — Никога не съм мислила, че ще ми се наложи сама да си готвя. Мислех си, че мама е просто чудачка. А сега ми дойде добре дошло.

Снежанка се засмя, още преди преводачът да преведе думите ѝ.

— И се уча да чета — добави тя.

— Зная. Помниш ли буквата „ы“?

— Тя е много смешна. Но още по-смешна е буквата „ф“. Знаеш ли, аз счупих една книжка.

Докторът вдигна глава, извърна лице настрани от струйката пара с неприятна миризма, която излизаше от една епруветка, и каза:

— Да беше помислил малко, преди да ѝ даваш книги. При минус петдесет градуса пластмасата на страниците става чуплива.

— Точно така стана — потвърди Снежанка.

Когато докторът излезе, ние със Снежанка само стояхме един срещу друг. Ако докоснеш стъклото с пръсти, усещаш, че то е студено. А на нея ѝ се струваше почти горещо.

Оставаха ни още четиридесет минути, преди да дойде Бауер, да домъкне диктофона си и да започне да измъчва Снежанка с безкрайни разпити. А това как е при вас? Ами онова? А как протича при вашите условия тази и тази реакция?

Снежанка смешно имитираше Бауер и ми се оплакваше: „Та аз не съм биолог. Може да го излъжа нещо и после ще ми бъде неудобно.“

Носех ѝ картини и снимки на хора, градове и растения. Тя се смееше, разпитваше ме за различни подробности, които ми се струваха незначителни или дори ненужни. А после изведнъж млъкваше и се заглеждаше някъде встрани от мене.

— Какво ти е?

— Тъжно ми е. И ме е страх.

— Но ние непременно ще те заведем в къщи.

— Не ме е страх за това.

Тоя ден тя ме попита:

— Имаш ли снимка на момичето?

— Кое момиче?

— Онова, което те чака у вас.

— Никой не ме чака у нас.

— Не е вярно — възрази Снежанка. Тя умееше да бъде много категорична. Особено пък ако не вярваше в нещо. Тя например не повярва, че има рози.

— Защо не ми вярваш?

Снежанка не отговори.

... Облакът, който се носеше над морето, закри слънцето и вълните промениха цвета си — станаха студени и сиви и само покрай брега водата имаше зелен оттенък. Снежанка не можеше да скрива настроенията и мислите си. Когато ѝ беше хубаво, очите ѝ ставаха сини, дори виолетови.

Но когато ѝ бе тъжно, избледняваха и посивяваха, а щом се разсърдеше ставаха зелени.

Не биваше да виждам очите ѝ. Когато за пръв път ги отвори пред нас, тя изпитваше болка. Очите ѝ бяха черни, бездънни и ние с нищо не можехме да ѝ помогнем, преди да сме преобразували лабораторния отсек. Бързахме, сякаш корабът всеки момент може да избухне. А тя мълчеше. И едва след повече от три часа можахме да я пренесем в лабораторията и докторът, който остана там, ѝ помогна да снесе шлема си.

На другата сутрин очите ѝ бяха блеснали с прозрачно люляково любопитство и едва забележимо потъмняха, когато срещнаха погледа ми...

Влезе Бауер. Той дойде по-рано от обикновено и много се радваше на това. Снежанка му се усмихна и каза:

— Аквариумът е на вашите услуги.

— Не те разбирам, Снежанке.

— А също и опитното мекотело в аквариума.

— По-правилно ще е да кажем златната рибка — Бауер не се смуцава лесно.

Снежанка все по-често изпаднаше в лошо настроение, но какво да прави, когато прекарваше по цели седмици в камера с размери два на три. И сравнението с аквариум беше съвсем подходящо.

— Аз си отивам — казах — и Снежанка не отговори, както обикновено „Върни се по-скоро“.

Сивите ѝ очи гледаха Глеб тъжно, сякаш той бе зъболекар. Опитвах се да анализирам състоянието си и разбих колко неестествено е то. Със същия успех бих могъл да се влюбя в портрета на Мария Стюарт или в статуетката на Нефертити. А може би това бе просто жалост към едно самотно същество, отговорността за чийто живот поразително промени и смекчи отношенията на кораба. Снежанка внесе при нас нещо хубаво, нещо, което караше всички неволно да се стараят да изглеждат по-хубави, да бъдат по-благородни и по-добри, като пред първа среща. Очевидната безнадеждност на моето увлечение пораждаше у околните нещо средно между жалост и завист, макар че, както е известно, тия чувства са несъвместими. Понякога ми се искаше някой да се пошегува с мене, да ми се присмее, за да мога да избухна, да изругая, и въобще да се държа по-зле от другите. Но никой не си позволяваше такова нещо. За другарите си аз бях блажено болен и това ме открояваше, отделяше ме от останалите.

Вечерта доктор Стрешни ме намери по интеркомуникатора и ми каза:

— Снежанка те вика.

— Какво се е случило?

— Нищо не се е случило. Не се безпокой.

Дотичах в болницата, а Снежанка ме чакаше пред илюминатора.

— Извинявай — ми каза тя. — Но аз изведнъж си помислих, че ако умра, няма да те видя вече.

— Ама че глупости — измърмори докторът.

Неволно огледах скалите на приборите.

— Постой при мене — помоли Снежанка.

Докторът скоро излезе, измислил някакъв предлог за това.

— Искам да те допра — каза Снежанка. — Не е честно, че не мога да те докосна, без да се опаря.

— За мене е по-лесно — отговорих глупаво. — Аз само ще измръзна.

— Скоро ли ще стигнем? — попита Снежанка.

— Да — отвърнах. — След четири дни.

— Не искам да стигнем у дома — каза Снежанка. — Защото, докато съм тук, мога поне да си представям, че те докосвам. А пък там

няма да те има. Сложи ръката си на стъклото.

Подчиних се.

Снежанка притисна чело до стъклото и аз си представих, че пръстите ми проникват през прозрачното стъкло и милват челото ѝ.

— Не измръзна ли?

Снежанка вдигна глава и се опита да се усмихне.

— Трябва да си намерим някоя неутрална планета — казах.

— Каква планета?

— Неутрална. По средата. На нея ще бъде все минус четиридесет градуса.

— Но там ще е много горещо.

— Тогава минус четиридесет и пет. Ще изтърпиш ли?

— Разбира се — отвърна Снежанка. — Но живот ли ще е това, щом трябва все да търпим?

— Пошегувах се.

— Зная, че се шегуваш.

— Няма да мога да ти пиша писма. Ще ми трябва специална хартия, която да не се изпарява. А и тази миризма...

— А водата на какво мирише? На тебе тя на нищо ли не ти мирише?

— На нищо.

— Колко си безчувствен.

— Ето че се развесели.

— А щях ли да те обикна, ако кръвта и на двамата ни бе еднаква?

— Не зная. Аз най-напред те обикнах, а след това разбрах, че никога няма да бъдем заедно.

— Благодаря!

* * *

Последния ден Снежанка беше много възбудена и макар и да ми казваше, че не може да си представи, че ще се раздели с нас и с мен, мисълта ѝ скачаше от предмет на предмет и не можеше да се съсредоточи върху каквото и да било; вече по-късно, когато опаковах в лабораторията нещата, които Снежанка трябваше да вземе със себе си, тя ми призна, че повече от всичко се бои да не би да не стигне до в

къщи. Тя бе вече там и се разкъсваше между мене, който остава тук, и целия неин свят, който я очакваше.

Редом с нас вече от половин час летеше техен патрулен кораб и електронният преводач на капитанския мостик непрекъснато бърбореше и едва се справяше със задачата си. Бауер дойде в лабораторията и каза, че вече се спускаме над космодрума. Той се опита да прочете правилно името, което бе записал. Снежанка го поправи, сякаш между другото, и веднага попита дали е проверил внимателно скафандъра ѝ.

— Сега ще го проверя — каза Глеб. — От какво толкова те е страх? Ще изминеш с него само някакви си тридесетина крачки.

— И аз искам наистина да ги измина — отвърна Снежанка, без да съобрази, че обижда Глеб. — Провери го още веднъж — помоли ме тя.

— Добре — отговорих.

Глеб сви рамене и излезе. След три минути се върна и остави скафандъра на масата. Балоните леко се удариха в пластмасовата ѝ повърхност и Снежанка се намръщи, сякаш бяха ударили нея. След това почука по вратата на входната камера:

— Дай ми скафандъра. Искам и аз да го проверя.

Чувството на отчуждение, промъкнало се между нас, просто физически притискаше слепоочията ми — знаех, че ще трябва да се разделим, но не биваше да се разделяме така.

Извършихме меко кацане. Снежанка вече бе облякла скафандъра. Очаквах, че ще излезе в лабораторията малко по-рано, но тя не посмя да рискува, докато не чу гласа на капитана по интеркомуникатора:

— Слизащите да облекат скафандрите си. Температурата навън е минус петдесет и три градуса...

Люкът бе отворен и всички, които искаха да кажат още веднъж довиждане на Снежанка, бяха застанали край него.

Докато тя разговаряше с доктора, я изпреварих и излязох на площадката пред стълбата.

Над този съвсем чужд свят пълзяха ниски облаци и ръмеше дъжд. На около тридесет метра бе спряла жълта сплескана кола и върху мокрите плочи до нея стояха няколко души. Бяха без скафандри; разбира се, че ще са без скафандри — та кой облича тези недодялани вехтории, когато си е у дома. Малката групичка посрещачи

изглеждаше съвсем незначителна сред безкрайната повърхност на космодрума, границите на който се губеха отвъд пелената на дъжда и само отляво като черен хълм се долавяха смътните очертания на някакъв друг кораб.

Пристигна още една кола и от нея също излязоха хора. Усетих, че Снежанка се приближава до мене. Обърнах се. Другите се отдръпнаха назад и ни оставиха сами.

Снежанка не гледаше към мене. Тя се стараеше да отгатне кой е дошъл да я посрещне. И изведнъж разбра.

Вдигна ръка и започна да маха. И от групата на посрещачите се отдели една жена, която хукна към стълбата. Снежанка също се затича надолу, към нея.

А аз си останах така, защото бях единственият човек на кораба, който не си бе взел довиждане със Снежанка. И освен това в ръцете си държах голям вързоп с нейни вещи. Отгоре на всичко поради длъжността си на кораба бях включен в състава на екипажа, който слизаше долу — трябваше да работя там и да придружавам Бауер при преговорите му с управлението на космодрума. Не можехме да се бавим дълго и след един час щяхме да отлетим. Жената каза нещо на Снежанка, тя се засмя и свали шлема си. Той падна на земята и се затъркаля по плочите. Снежанка прекара ръка по косата си. Жената притисна буза до нейната и аз си помислих, че сигурно и на двете им е топло и хубаво. Гледах ги, а те бяха така далеко. Снежанка каза нещо на жената и внезапно хукна обратно, към кораба. Тя се заизкачва по стълбата, гледаше ме и сваляше ръкавиците си.

— Извинявай — рече тя. — Не си взех довиждане с тебе.

Гласът не беше нейният — говореше електронният преводач над люка, предвидливо включен от някой от нашите. Но аз чувах и нейния глас.

— Сваляй ръкавицата си — каза тя. — Тук е само минус петдесет градуса.

Разкопчах ръкавицата си и никой не ме спря, макар че и капитанът, и докторът чува думите й.

Не почувствувах студ. Нито веднага, нито по-късно, когато тя взе ръката ми и за миг я притисна до лицето си. Дръпнах дланта си, но бе вече късно. Върху обгорената й буза дланта ми бе оставила пурпурночервен отпечатък.

— Нищо — каза Снежанка, като тръскаше ръце, дано намалее болката — Ще мине. А пък ако не мине, толкова по-добре.

— Полудяла ли си! — извиках аз.

— Сложи си ръкавицата, ще измръзнеш — отвърна Снежанка.

Тя ме гледаше и тъмносините ѝ, почти черни очи бяха съвсем сухи...

После, когато групата приближи колата, Снежанка се спря и махна с ръка на мен и на всички ни.

— Ела после при мене — каза докторът — да намажа и да ти превръжа ръката.

— Не ме боли — отвърнах.

— После ще те заболи — каза докторът.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 9, 10/1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.